

Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό
τόμος 7 (3) 355-365
Δημοσιεύτηκε: 31 Δεκεμβρίου 2009

Inquiries in Sport & Physical Education
Volume 7 (3) 355-365
Released: December 31, 2009

www.hape.gr/emag.asp

ISSN 1790-3041

Προσανατολισμός Στόχων Αθλητριών και Προτιμώμενη Ηγετική Συμπεριφορά Προπονητή: Μια Διερευνητική Μελέτη Στη Συγχρονισμένη Κολύμβηση

Σταυρούλα Ντόμαλη, Μαρία Ψυχουντάκη, Σωκράτης Καλουπής, & Χρυσούλα Χαιροπούλου
Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Περίληψη

Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση της σχέσης του προσανατολισμού στόχων των αθλητριών συγχρονισμένης κολύμβησης, με την προτίμησή τους για την ηγετική συμπεριφορά των προπονητών και προπονητριών τους, καθώς επίσης, η μελέτη των διαφορών μεταξύ των αγωνιστικών κατηγοριών στις εξεταζόμενες μεταβλητές. Στην έρευνα συμμετείχαν 165 Ελληνίδες αθλήτριες συγχρονισμένης κολύμβησης, από τις οποίες οι 75 ήταν στην κατηγορία κορασιδών Α' (13.4±0.5 ετών), οι 54 νεανίδων (15.9±0.8 ετών) και οι 36 στην κατηγορία γυναικών (22.4±2.9 ετών). Οι αθλήτριες, σε συνθήκες προπόνησης, συμπλήρωσαν το Ερωτηματολόγιο Αθλητικού Προσανατολισμού και την Κλίμακα Ηγετικής Συμπεριφοράς στον Αθλητισμό (προτιμώμενος τύπος). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι στην Κλίμακα Ηγετικής Συμπεριφοράς υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές, ανάμεσα στις κατηγορίες, στην αυταρχική συμπεριφορά, όπου οι μέσες τιμές ήταν σημαντικά μεγαλύτερες στις γυναίκες σε σύγκριση με τις νεανίδες και κορασίδες. Το ίδιο παρατηρήθηκε και στον παράγοντα προσανατολισμός στο Εγώ του Ερωτηματολογίου Αθλητικού Προσανατολισμού. Το μοντέλο των κανονικών συσχετίσεων με ανεξάρτητες μεταβλητές τους παράγοντες του Ερωτηματολογίου Αθλητικού Προσανατολισμού και εξαρτημένες μεταβλητές τους παράγοντες της Κλίμακας Ηγετικής Συμπεριφοράς έδειξε ότι ο προσανατολισμός στο Εγώ των αθλητριών συσχετίζεται κυρίως με την προτίμηση που έχουν σε προπονητές οι οποίοι δίνουν έμφαση στην προπόνηση και οδηγίες, ενώ ο προσανατολισμός στο έργο οδηγεί τις αθλήτριες στην αντίληψη ότι ο προπονητής τους πρέπει να τους παρέχει ικανοποιητική θετική ανατροφοδότηση. Συμπερασματικά, ο προσανατολισμός στόχων των αθλητριών συγχρονισμένης κολύμβησης, επηρεάζει την προτίμηση για την ηγετική συμπεριφορά των προπονητών τους.

Λέξεις κλειδιά: *προσανατολισμοί στόχων, προτιμώμενη ηγετική συμπεριφορά, συγχρονισμένη κολύμβηση*

Athletes' Goal Orientation and Preferred Coach's Leadership Behavior: A Pilot Study on Synchronized Swimming

Stavroula Ntomali, Maria Psychountaki, Socrates Kaloupsis, & Chrysoula Chairiopoulos
Department of Physical Education and Sports Science, National and Kapodistrian University of Athens, Hellas

Abstract

The purpose of this study was to examine the relationship between athletes' goal orientation and preferred coach's leadership behavior, as well as, the differences between athletic categories on the examined variables. The sample consisted of 165 female Greek athletes of synchronized swimming, which were divided into three categories according to their age group: 75 in the age group 13-14, 54 in the junior category 15-17 and 36 in the senior category 18+. The participants completed the Task and Ego Orientation Sport Questionnaire and the Leadership Scale for Sports (preferred edition) during training session. Results showed that in the Leadership Scale for Sports there were significant differences between categories on autocratic behavior the mean values of which were higher for senior athletes compared to juniors and age group 13-14. The same pattern appeared with regards to ego orientation factor of the Task and Ego Orientation Sport Questionnaire. The canonical correlation model, with independent variables the factors of the Task and Ego Orientation Sport Questionnaire and dependent variables the factors of the Leadership Scale for

Sports, revealed that the athletes' ego orientation mainly correlates with their preference towards coaches that provide training and instruction, whereas athletes' task orientation correlates with positive feedback. In conclusion, goal orientation of synchronized swimming athletes affects the preference towards their coach's leadership behavior.

Key words: *goal orientation, preferred leadership, synchronized swimming*

Εισαγωγή

Τα κίνητρα αποτελούν μια σημαντική παράμετρο για την επιτυχία στον αθλητισμό και την άσκηση. Η μελέτη των κινήτρων, απασχολεί έντονα τους αθλητικούς ψυχολόγους σε πληθυσμούς που αφορούν στα παιδιά ή στους ενήλικες όλων των ηλικιών. Σύμφωνα με την Gill (1986), τα κίνητρα καθορίζουν «την κατεύθυνση και την ένταση της προσπάθειας» του αθλητή ή του ασκούμενου.

Ο Nicholls (1984, 1989) με τη θεωρία των κινήτρων επίτευξης δείχνει ουσιαστικά ένα πλαίσιο για τη θεώρηση των κινήτρων του ατόμου σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Τις τελευταίες δεκαετίες, οι αθλητικοί ψυχολόγοι μελετούν τους στόχους επίτευξης ως έναν τρόπο κατανόησης των διαφορών που οι αθλητές εμφανίζουν στην επιτυχία (Duda & Hall, 2001). Η θεωρία των κινήτρων επίτευξης, που βασίζεται στην αναπτυξιακή πορεία του ατόμου, αποτελεί λογική επέκταση των θεωριών της αυτοαποτελεσματικότητας (Bandura, 1977) και των κινήτρων επάρκειας (Harter, 1978). Ένας σημαντικός παράγοντας της θεωρίας κινήτρων επίτευξης είναι ο προσανατολισμός των στόχων επίτευξης του ατόμου. Οι προσανατολισμοί στόχων αναφέρονται σε δύο διαφορετικούς τρόπους των παιδιών να κρίνουν την ικανότητά τους και διακρίνονται σε *προσανατολισμό στο έργο* και *προσανατολισμό στο Εγώ*. Ο Nicholls (1989) σημειώνει: «Τα ευρήματα δείχνουν ότι οι διαφορετικοί προσανατολισμοί παρακίνησης δεν είναι απλώς διαφορετικοί τύποι αναγκών ή στόχων αφορούν διαφορετικές έννοιες. Όπως οι επιστήμονες με διαφορετικά ερευνητικά ερωτήματα, έτσι και οι σπουδαστές με διαφορετικούς προσανατολισμούς παρακίνησης, συλλέγουν διαφορετικά δεδομένα και τα ερμηνεύουν διαφορετικά» (σελ.102).

Ο *προσανατολισμός προς το έργο* συνδέεται με την πεποίθηση ότι σκοπός του αθλητισμού είναι να διδάξει τα άτομα να καταβάλλουν το μέγιστο των δυνατοτήτων τους, να συνεργάζονται, να αισθάνονται αυτοεκτίμηση, να αναπτύσσουν μία ενεργή στάση ζωής και να είναι καλοί πολίτες (Duda, 1989). Οι αθλητές που διακρίνονται από προσανατολισμό στόχων προς το *έργο* έχουν την τάση να αντιλαμβάνονται την ικανότητά τους ως αποτέλεσμα της προσπάθειάς και της βελτίωσής τους μέσα στο χρόνο, έχοντας ως στόχο την επιτηδειότητα σε μία συγκεκριμένη δεξιότητα (Nicholls, 1984, 1989). Αυ-

τό έχει ως αποτέλεσμα οι αθλητές με *προσανατολισμό στο έργο* να διατηρούν υψηλή παρακίνηση, ανεξάρτητα από την απόδοσή τους, καθώς η επιτυχία κρίνεται με βάση την προσπάθεια, την προσωπική βελτίωση και την κατάκτηση καινούριων δεξιοτήτων και όχι από τη νίκη ή τη διάκριση (Carpenter & Yates, 1997; Fry & Duda, 1997).

Στην πορεία ανάπτυξής τους τα παιδιά, αποκτούν στην ηλικία των 6 ή 7 ετών, επίγνωση των συνεπειών της κοινωνικής σύγκρισης και εκδηλώνουν ενδιαφέρον στην επίδειξη των ικανοτήτων τους δείχνοντας διάθεση για διάκριση και υπεροχή έναντι των άλλων. Υιοθετούν, δηλαδή, ένα διαφορετικό είδος προσανατολισμού στόχων, τον *προσανατολισμό στο Εγώ*. Οι αθλητές που διακρίνονται από το συγκεκριμένο είδος αθλητικού προσανατολισμού αντιλαμβάνονται την ικανότητά τους, όχι ως αποτέλεσμα προσωπικής βελτίωσης, αλλά ως αποτέλεσμα καλύτερης απόδοσης σε σχέση με τους υπόλοιπους αθλητές (Nicholls, 1984, 1989). Σύμφωνα με τον Hardy (1997), η ίδια η φύση του ανταγωνισμού είναι εκείνη που προάγει την προσανατολισμένη στο *Εγώ* παρακίνηση, τον ανταγωνιστικό προσανατολισμό, καθώς πρέπει να αναδειχθεί ένας νικητής.

Οι προσανατολισμοί στόχων είναι ένα από τα θέματα που έχουν προκαλέσει αρκετές επιστημονικές μελέτες. Οι ερευνητές συχνά μελετούν τον προσανατολισμό στόχων σε σχέση με την ηλικία, το φύλο ή το αγωνιστικό επίπεδο των αθλητών. Οι Fox, Goudas, Biddle, Duda και Armstrong (1994) μελέτησαν τέσσερις καταστάσεις προσανατολισμών στόχων: (α) προσανατολισμός *υψηλός στο έργο / υψηλός στο Εγώ*, (β) προσανατολισμός *υψηλός στο έργο / χαμηλός στο Εγώ*, (γ) προσανατολισμός *χαμηλός στο έργο / υψηλός στο Εγώ* και (δ) προσανατολισμός *χαμηλός στο έργο / χαμηλός στο Εγώ*. Ο καλύτερος συνδυασμός για ένα νέο αθλητή είναι να διακρίνεται από τους δύο προσανατολισμούς σε υψηλό βαθμό, ενώ ο χειρότερος συνδυασμός θεωρείται το να διακρίνεται κανείς από χαμηλό προσανατολισμό και προς το *έργο* και προς το *Εγώ*. Σύμφωνα με τους Fox και συν. (1994), οι αθλήτριες συχνά διακρίνονται από χαμηλό προσανατολισμό τόσο προς το *έργο* όσο και προς το *Εγώ*.

Η σχέση των προσανατολισμών στόχων με το επίπεδο αγωνιστικού αθλητισμού αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης στην έρευνα των Carpenter και Yates (1997). Τα ευρήματα έδειξαν ότι οι ημι-επαγ-

γελματίες παίκτες ποδοσφαίρου της Αγγλίας παρουσίασαν σημαντικά μικρότερο *προσανατολισμό στο έργο* από τους ερασιτέχνες παίκτες, ενώ δε σημειώθηκαν διαφορές στον *προσανατολισμό στο Εγώ* μεταξύ των ημι-επαγγελματιών και ερασιτεχνών παικτών. Αντιθέτως, μεταγενέστερες έρευνες αναφέρουν πως οι επαγγελματίες παίκτες εμφανίζουν υψηλά ποσοστά και στα δύο είδη αθλητικού προσανατολισμού: *έργο* και *Εγώ* (Hardy, 1998; Treasure, Carpenter, & Power, 2000).

Αρκετοί είναι οι ερευνητές που έχουν μελετήσει τη σχέση του αθλητικού προσανατολισμού στόχων με την ηλικία των αθλητών. Ο Bandura (1986) ανέφερε ότι, οι μικρότεροι σε ηλικία συμμετέχοντες στον αθλητισμό, αναπτύσσουν τις αθλητικές τους εμπειρίες, γεγονός που φέρει θετικές επιδράσεις στις αντιλήψεις τους για την ικανότητα και την αγωνιστικότητά τους στον αθλητισμό. Σύμφωνα με τους Biddle, Wang, Chatzisarantis και Spray (2003), η ευχαρίστηση των νεαρών ατόμων, όσον αφορά στη συμμετοχή σε δραστηριότητες φυσικής αγωγής, πηγάζει από τον *προσανατολισμό στο έργο*. Ενώ σε άλλη έρευνα φαίνεται ότι, όσο οι αθλητές και αθλήτριες μεγαλώνουν και περνούν από τις μικρότερες στις μεγαλύτερες τάξεις του σχολικού και κολεγιακού αθλητισμού, παρουσιάζουν την τάση να μεταβαίνουν από τον *προσανατολισμό στο έργο* στον *προσανατολισμό στο Εγώ* (White & Zellner, 1996).

Δεδομένου ότι υπάρχουν αθλήματα που λαμβάνουν μέρος μόνο γυναίκες, όπως είναι η συγχρονισμένη κολύμβηση ή η ρυθμική γυμναστική, ερευνητικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και η μελέτη των αθλητικών προσανατολισμών σε σχέση με το φύλο. Οι γυναίκες συμμετέχουν στις δραστηριότητες αναψυχής διότι αποβλέπουν σε μία ψυχική βελτίωση, ενώ οι άνδρες αναζητούν τον ενθουσιασμό και την πρόκληση στις ίδιες δραστηριότητες (Ewert, 1985). Ο Allan (1987) υποστηρίζει ότι οι γυναίκες που συμμετέχουν σε ριψοκίνδυνα αθλήματα, τείνουν να έχουν αντρικό προσανατολισμό παρακίνησης, ο οποίος επηρεάζει άμεσα τη συμπεριφορά και το αποτέλεσμα με την εμφάνιση ποικίλων στάσεων-συμπεριφορών. Γενικότερα, οι άνδρες, πριν ή κατά τη διάρκεια μίας αγωνιστικής κατάστασης, εμφανίζουν *προσανατολισμό στο Εγώ*, σε αντίθεση με τις γυναίκες που διακρίνονται από *προσανατολισμό στο έργο*.

Ο ρόλος του προπονητή στον αγωνιστικό αθλητισμό είναι πολύ σημαντικός, ειδικά όταν πρόκειται για αθλητές μικρών ηλικιών (Miller, Roberts, & Ommundsen, 2004). Οι προπονητές εκφράζουν τις προσωπικές τους απόψεις για την επιτυχία ή την αποτυχία προς τους αθλητές τους, μέσα από το κλίμα παρακίνησης που δημιουργούν. Για το λόγο αυτό, σύμφωνα με την Duda (1989), αν οι προπονητές επιθυμούν οι αθλητές μικρών ηλικιών να συμμετέχουν στα αθλήματα με σκοπό να αποκομί-

σουν ατομικά οφέλη, τότε η προαγωγή του *προσανατολισμού στο Εγώ* φαίνεται να είναι η πιο κατάλληλη. Ωστόσο, αν οι προπονητές προτιμούν οι νέοι να αισθάνονται πως ο αθλητισμός τους διδάσκει να προσπαθούν για το καλύτερο, να συνεργάζονται και να σέβονται τους κανονισμούς, τότε ο *προσανατολισμός στο έργο* θεωρείται καταλληλότερος.

Στον χώρο του αθλητισμού και των σπορ, όταν αθλητές ή ομάδες επιτυγχάνουν, θεωρούμε ότι οι προπονητές τους είναι επιτυχημένοι ηγέτες, οι οποίοι τους οδηγούν σε νικηφόρα αποτελέσματα. Η ηγετική συμπεριφορά του προπονητή έχει αποτελέσει αντικείμενο ερευνών, τόσο σε ατομικά, όσο και σε ομαδικά αθλήματα, ερασιτεχνικές και επαγγελματικές κατηγορίες ή διαφορετικές ηλικιακές ομάδες, σε άνδρες και γυναίκες (Chelladurai, 1990). Αναφερόμενοι στον όρο ηγεσία εννοούμε «τη διαδικασία επηρεασμού των δραστηριοτήτων μιας οργανωμένης ομάδας στο πλαίσιο των προσπαθειών της για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου στόχου» (Barrow, 1977, σελ. 232). Οι Chelladurai και Saleh (1980), στο πλαίσιο μελέτης της συμπεριφοράς του προπονητή, δημιούργησαν την Κλίμακα Ηγετικής Συμπεριφοράς στον Αθλητισμό, η οποία αποτελείται από πέντε παράγοντες: *προπόνηση και οδηγίες, δημοκρατική συμπεριφορά, αυταρχική συμπεριφορά, κοινωνική υποστήριξη και θετική ανατροφοδότηση*.

Έρευνες που ασχολήθηκαν με την προτίμηση των δύο φύλων στη μελέτη της συμπεριφοράς του προπονητή, έδειξαν ότι οι αθλητές προτιμούν την *αυταρχική συμπεριφορά* του προπονητή (Chelladurai & Saleh, 1978; Terry, 1984), ενώ οι αθλήτριες προτιμούν *δημοκρατική συμπεριφορά* από τον προπονητή, η οποία τους επιτρέπει να συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων, καθώς και περισσότερη *κοινωνική υποστήριξη* (Chelladurai, 1993; Eccles & Harold, 1991). Στην ίδια κατεύθυνση, οι Chelladurai και Saleh (1980) υποστήριξαν ότι οι αθλητές προτιμούν τον προπονητή τους να είναι περισσότερο *αυταρχικός* και συνάμα υποστηρικτικός συγκριτικά με τις αθλήτριες. Επίσης, άλλη μελέτη αναφέρει ότι, τόσο οι αθλητές όσο και οι αθλήτριες, εμφανίζουν καλύτερα αποτελέσματα όταν καθοδηγούνται από προπονητή του ίδιου φύλου και κυρίως οι γυναίκες (Rayburn, Goetz, & Osman, 2001).

Πολλές έρευνες έχουν επίσης πραγματοποιηθεί σχετικά με την αθλητική εμπειρία των αθλητών και την ηγετική συμπεριφορά των προπονητών. Οι Chelladurai και Carron (1981) σημείωσαν ότι οι περισσότερο έμπειροι αθλητές προτιμούν *αυταρχική συμπεριφορά*, σε συνδυασμό με *κοινωνική υποστήριξη*. Ο Terry (1984) υποστήριξε ότι, οι έμπειροι αθλητές υψηλού επιπέδου, σε σύγκριση με τους αθλητές σωματειακού επιπέδου, εκφράζουν προτίμηση για *δημοκρατική συμπεριφορά* και *κοινωνική υποστήριξη* και λιγότερη *θετική ανατροφοδότηση*. Άλλη μελέτη επιβεβαιώνει την προτίμηση που δείχνουν οι έμπει-

ροι αθλητές για *κοινωνική υποστήριξη* και *αυταρχική συμπεριφορά* από τον προπονητή, καθώς μεγαλώνουν και ωριμάζουν αθλητικά (Chelladurai & Carron, 1983).

Όσον αφορά στην ηλικία των αθλητών, έχει βρεθεί ότι οι μικρότερες σε ηλικία αθλήτριες (12-15 ετών) προτιμούν ο προπονητής να έχει *δημοκρατική συμπεριφορά* και να τους παρέχει *κοινωνική υποστήριξη* σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι οι μεγαλύτερες αθλήτριες (ηλικίας 17-29 ετών), ενώ δεν σημειώθηκαν διαφορές μεταξύ των ηλικιακών ομάδων ως προς την *προπόνηση και οδηγίες* και τη *θετική ανατροφοδότηση* (Serpa, 1990). Παρόμοια αποτελέσματα αναφέρονται σε έρευνα των Terry και Howe (1984), οι οποίοι δεν βρήκαν διαφορές λόγω ηλικίας στην προτίμηση που δείχνουν οι αγωνιζόμενοι κολεγιακού και σωματειακού επιπέδου για την ηγετική συμπεριφορά του προπονητή τους. Οι Martin, Jackson, Richardson και Weiller (1999), αναφέρουν ότι η προτίμηση των μικρότερων (10-13 ετών) αλλά και των μεγαλύτερων (14-17 ετών) σε ηλικία αθλητών για τη συμπεριφορά του προπονητή τους, αφορά στη συμμετοχή τους στη λήψη των αποφάσεων (*δημοκρατική συμπεριφορά*), την παροχή *θετικής ανατροφοδότησης* και την τακτική και τεχνική καθοδήγηση (*προπόνηση και οδηγίες*).

Αρκετές έρευνες έχουν επικεντρωθεί στη σχέση της συμπεριφοράς του προπονητή με την εσωτερική παρακίνηση των αθλητών (Fredrick & Ryan, 1995; Horn, 2002; Vallerand, Deci, & Ryan, 1987). Ενδεικτικά, οι Amorose και Horn (2000), υποστήριξαν ότι η *δημοκρατική συμπεριφορά*, η *προπόνηση και οδηγίες* και η *θετική ανατροφοδότηση* από τον προπονητή, αυξάνουν την εσωτερική παρακίνηση των αθλητών, ευρήματα τα οποία έρχονται σε συμφωνία με προγενέστερες έρευνες, που πραγματοποιήθηκαν σε έφηβους αθλητές (Black & Weiss, 1992; Pelletier & Vallerand, 1985; Vallerand & Pelletier, 1985). Μεταγενέστερες έρευνες έδειξαν, επίσης, ισχυρή σχέση μεταξύ της συμπεριφοράς του προπονητή και της εσωτερικής παρακίνησης των αθλητών (Amorose & Horn, 2001; Hollembeak & Amorose, 2005).

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μια πρώτη προσπάθεια σε ελληνικό πληθυσμό, στο χώρο της συγχρονισμένης κολύμβησης, να μελετηθούν οι προσανατολισμοί στόχων των αθλητριών συγχρονισμένης κολύμβησης, σε σχέση με την ηγετική συμπεριφορά των προπονητών τους. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός της έρευνας αυτής είναι η διερεύνηση της σχέσης του προσανατολισμού στόχων των αθλητριών με την προτιμώμενη ηγετική συμπεριφορά των προπονητών τους, καθώς επίσης, η μελέτη των διαφορών μεταξύ των αγωνιστικών κατηγοριών στις εξεταζόμενες μεταβλητές. Πεδίο εφαρμογής της συγκεκριμένης έρευνας αποτελεί ο αγωνιστικός αθλητισμός και συγκεκριμένα το άθλημα

της συγχρονισμένης κολύμβησης στη χώρα μας. Λαμβάνοντας υπόψη την υπάρχουσα βιβλιογραφία, αναμένεται θετική σχέση ανάμεσα στους προσανατολισμούς στόχων των αθλητριών (*έργο, Εγώ*) και την προτιμώμενη ηγετική συμπεριφορά του προπονητή (*προπόνηση και οδηγίες, δημοκρατική συμπεριφορά, αυταρχική συμπεριφορά, κοινωνική υποστήριξη, θετική ανατροφοδότηση*), καθώς επίσης, αναμένονται διαφορές μεταξύ των τριών αγωνιστικών κατηγοριών στις εξεταζόμενες μεταβλητές, με την κατηγορία των γυναικών να διαφέρει σημαντικά από τις κορασίδες Α' και τις νεανίδες. Ειδικότερα, αναμένεται οι γυναίκες να παρουσιάσουν υψηλότερα ποσοστά και στα δύο είδη αθλητικού προσανατολισμού, καθώς επίσης και στους παράγοντες *αυταρχική συμπεριφορά* και *θετική ανατροφοδότηση* της Κλίμακας Ηγετικής Συμπεριφοράς.

Μέθοδος και Διαδικασία

Συμμετέχοντες

Στην έρευνα συμμετείχαν 165 αθλήτριες συγχρονισμένης κολύμβησης, από τις οποίες οι 75 ήταν της κατηγορίας των κορασίδων Α' (13-14 ετών), οι 54 της κατηγορίας των νεανίδων (15-17 ετών) και οι 36 της κατηγορίας των γυναικών (18 ετών και άνω). Ο διαχωρισμός των αθλητριών στις τρεις αγωνιστικές κατηγορίες έγινε με βάση τους κανονισμούς της Παγκόσμιας Κολυμβητικής Ομοσπονδίας (FINA). Για τη συμμετοχή στην έρευνα οι αθλήτριες έπρεπε να είναι εν ενεργεία, να έχουν αθλητική εμπειρία άνω των δύο ετών και συμμετοχή σε τουλάχιστον τέσσερις πανελλήνιους αγώνες.

Όργανα αξιολόγησης

Η επιλογή των ερωτηματολογίων που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα έρευνα έγινε με βάση το θεωρητικό πλαίσιο και το σκοπό της έρευνας καθώς και τα ψυχομετρικά χαρακτηριστικά τους στον ελληνικό πληθυσμό.

Για την αξιολόγηση της προτιμώμενης ηγετικής συμπεριφοράς του προπονητή χρησιμοποιήθηκε η ελληνική έκδοση της Κλίμακας Ηγετικής Συμπεριφοράς στον Αθλητισμό (προτιμώμενος τύπος) (Leadership Sport Scale; Chelladurai & Saleh, 1980; Αγγελονίδης, Ζέρβας, Κάκκος, & Ψυχουντάκη, 1996). Η Κλίμακα αποτελείται από 40 ερωτήματα, στα οποία οι απαντήσεις δίνονται σε μία πενταβάθμια κλίμακα τύπου Likert, όπου το «1» αντιστοιχεί στο «Πάντα», το «2» στο «Συχνά», το «3» στο «Μερικές Φορές», το «4» στο «Σπάνια» και το «5» στο «Ποτέ». Τα ερωτήματα συγκροτούν πέντε παράγοντες: (i) *προπόνηση και οδηγίες*, (ii) *δημοκρατική συμπεριφορά*, (iii) *αυταρχική συμπεριφορά*, (iv) *κοινωνική υποστήριξη* και (v) *θετική ανατροφοδότηση*. Οι αθλήτριες απάντησαν τα ερωτηματολόγια με βασική οδηγία «Προτιμώ ο

προπονητής μου να...» (π.χ. Επιτρέπει στους αθλητές να συμμετέχουν στις αποφάσεις). Οι συντελεστές αξιοπιστίας σε ελληνικό πληθυσμό είναι .84, .76, .57, .62, .76, αντίστοιχα για τους πέντε παράγοντες. Στην παρούσα έρευνα οι συντελεστές αξιοπιστίας ήταν .65, .74, .53, .58 και .65.

Για την εκτίμηση των προσανατολισμών στόχων των αθλητριών χρησιμοποιήθηκε η ελληνική έκδοση του Ερωτηματολογίου Αθλητικού Προσανατολισμού (Task and Ego Orientation Sport Questionnaire; Duda, 1989; Duda, 1992). Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο προσαρμόστηκε σε ελληνικό πληθυσμό από τους Καρτερολιώτη και Σταύρου (1996α; 1996β) με σκοπό την αξιολόγηση του προσανατολισμού του αθλητή σε συνθήκες προδιάθεσης. Αποτελείται από 13 ερωτήματα, τα οποία συνιστούν δύο παράγοντες: (i) *προσανατολισμός στο έργο* και (ii) *προσανατολισμός στο Εγώ*. Οι αθλήτριες απάντησαν τα ερωτήματα σύμφωνα με το πότε «συνήθως» αισθάνονται επιτυχημένες όταν συμμετέχουν στους αγώνες. Στην αρχή κάθε ερωτήματος επαναλαμβάνεται η πρόταση «Αισθάνομαι επιτυχημένος/η όταν ...» (π.χ. Προσπαθώ για το καλύτερο). Κάθε ερώτημα απαντάται με βάση μία πενταβάθμια κλίμακα τύπου Likert, η οποία αναφέρεται στο κατά πόσο συμφωνεί η αθλήτρια ή όχι με τη συγκεκριμένη πρόταση, όπου το «1» αντιστοιχεί στο «Συμφωνώ απόλυτα», το «2» στο «Συμφωνώ», το «3» στο «Ούτε συμφωνώ - ούτε διαφωνώ», το «4» στο «Διαφωνώ» και το «5» στο «Διαφωνώ απόλυτα». Οι συντελεστές αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου σε ελληνικό πληθυσμό είναι για τον παράγοντα *προσανατολισμός στο έργο* .83 και για τον παράγοντα *προσανατολισμός στο Εγώ* .80. Στην παρούσα έρευνα οι συντελεστές αξιοπιστίας ήταν .80 και .87 αντίστοιχα.

Διαδικασία μέτρησης

Κρίθηκε απαραίτητη η επικοινωνία με όλα τα αθλητικά σωματεία και/ή τους προπονητές συγχρονισμένης κολύμβησης, προκειμένου να ενημε-

ρωθούν για τους σκοπούς της έρευνας και να επιτρέψουν τη συμμετοχή των αθλητριών τους. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε μία πρώτη συνάντηση με τις αθλήτριες στο χώρο της προπόνησης, χρονικής διάρκειας 15 περίπου λεπτών, η οποία αφορούσε στα εξής: (α) ενημέρωση για το σκοπό της παρούσας έρευνας και των απαιτήσεων σε χρόνο από τις αθλήτριες, (β) αναφορά στις απαραίτητες πληροφορίες για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων (χρόνος, τόπος) και διευκρινήσεις, (γ) έγγραφη συγκατάθεση των αθλητριών, οι οποίες δέχθηκαν να λάβουν μέρος στην έρευνα ανώνυμα και (δ) συμπλήρωση εντύπου καταγραφής των ατομικών στοιχείων των αθλητριών, το οποίο περιελάμβανε ηλικία, αγωνιστική κατηγορία, αθλητική εμπειρία, συμμετοχή σε αγώνες (αριθμός αγώνων), αγώνισμα (ατομικό, ομαδικό) και χρόνο παραμονής των αθλητριών με τον τελευταίο προπονητή τους. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε λίγο πριν την προπόνηση σε μικρές ομάδες ή/και σε ατομική βάση και είχε διάρκεια περίπου 20-30 λεπτά. Οι προπονήτριες δεν ήταν παρούσες προκειμένου οι αθλήτριες να απαντήσουν ελεύθερα.

Αποτελέσματα

Τα περιγραφικά στατιστικά των δοκιμαζόμενων εμφανίζονται στον Πίνακα 1, όπου αναφέρονται ο αριθμός, η ηλικία και η εμπειρία των αθλητριών, η ηλικία έναρξης του αθλήματος, τα έτη προπόνησης με τον τελευταίο προπονητή, ο αριθμός συμμετοχής σε πανελλήνιους αγώνες και το αγώνισμά τους.

Για τη διερεύνηση του κύριου σκοπού της έρευνας, δηλαδή της σχέσης του προσανατολισμού στόχων των αθλητριών με την προτίμησή τους για την ηγετική συμπεριφορά των προπονητών τους, πραγματοποιήθηκαν συσχετίσεις μεταξύ των παραγόντων των δύο ερωτηματολογίων, οι οποίες ελέγχθηκαν με το συντελεστή συσχέτισης του Pearson (*r*) (Πίνακας 2).

Πίνακας 1. Περιγραφικά στατιστικά για τις τρεις κατηγορίες αθλητριών και το σύνολο του δείγματος

	Κορασίδες Α'	Νεανίδες	Γυναίκες	Σύνολο δείγματος
Αριθμός αθλητριών	75	54	36	165
Ηλικία (έτη)	13.4±0.5	15.9±0.8	22.4±2.9	16.2±3.8
Αθλητική εμπειρία (έτη)	5.5±1.9	8.4±1.9	12.5±4.1	8.0±3.7
Ηλικία έναρξης	7.9±1.8	7.5±1.9	9.9±4.3	8.2±2.8
Έτη προπόνησης*	3.1±1.8	4.5±2.7	5.1±3.3	4.0±2.6
Αριθμός αγώνων	9.8±4.0	23.3±10.7	50.9±27.3	23.3±21.3
Μόνο ατομικό αγώνισμα	4 (5.3%)	2 (3.7%)	1 (2.8%)	7 (4.2%)
Μόνο ομαδικό αγώνισμα	34 (45.3%)	3 (5.6%)	2 (5.6%)	39 (23.6%)
Και τα δύο	37 (49.3%)	49 (90.7%)	33 (91.7%)	119 (72.1%)

* - Με τον παρόντα προπονητή

Πίνακας 2. Συσχετίσεις μεταξύ των παραγόντων του Ερωτηματολογίου Αθλητικού Προσανατολισμού και της Κλίμακας Ηγετικής Συμπεριφοράς στον Αθλητισμό

	Συντελεστές συσχέτισης r (Pearson)				
	Προπόνηση και οδηγίες	Δημοκρατική συμπεριφορά	Αυταρχική συμπεριφορά	Κοινωνική υποστήριξη	Θετική ανατροφοδότηση
Προσανατολισμός στο Εγώ	.22**	.02	.29**	.05	.01
Προσανατολισμός στο έργο	.26**	-.01	.04	.07	.20*

* $p < .05$ ** $p < .01$

Ο προσανατολισμός στο Εγώ συσχετίζεται μέτρια αλλά στατιστικά σημαντικά ($p < .01$) με την προπόνηση και οδηγίες και με την αυταρχική συμπεριφορά ενώ ο προσανατολισμός στο έργο συσχετίζεται μέτρια αλλά στατιστικά σημαντικά με την προπόνηση και οδηγίες ($p < .01$) και με τη θετική ανατροφοδότηση ($p < .05$). Οι παράγοντες της δημοκρατικής συμπεριφοράς και κοινωνικής υποστήριξης δε συσχετίζονται ούτε με τον προσανατολισμό στο Εγώ, αλλά και ούτε με τον προσανατολισμό στο έργο.

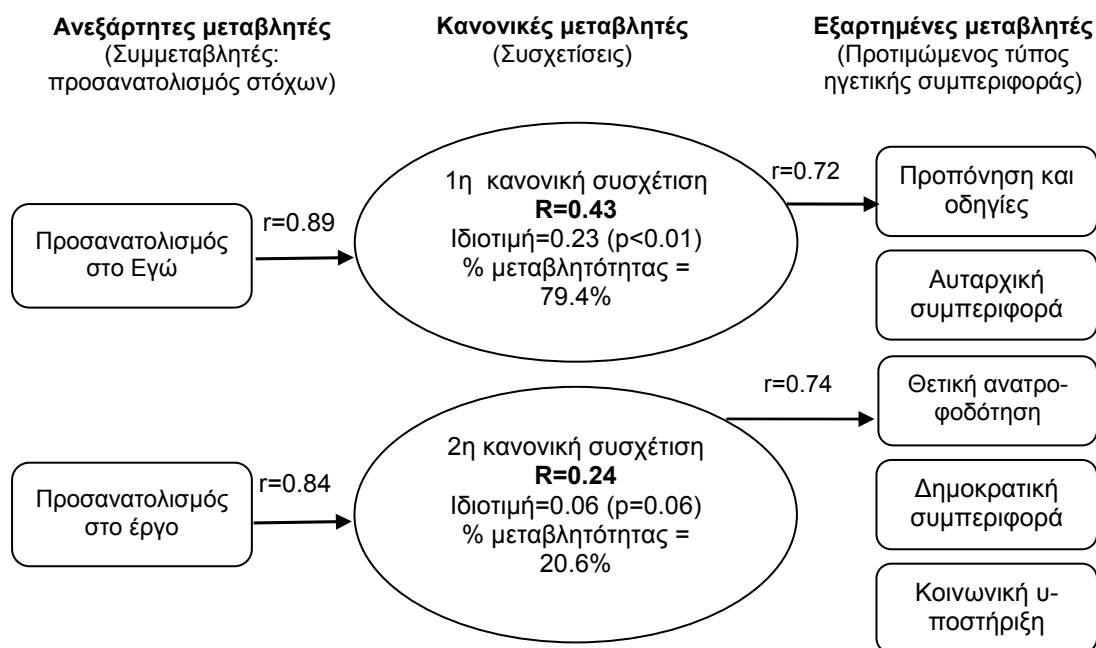
Το μοντέλο των κανονικών συσχετίσεων ανάμεσα στους παράγοντες του Ερωτηματολογίου Αθλητικού Προσανατολισμού και τους παράγοντες της Κλίμακας Ηγετικής Συμπεριφοράς στον Αθλητισμό, παρουσιάζεται στο Σχήμα 1 και έχει απλοποιηθεί με τη διατήρηση συσχετίσεων ανάμεσα στις υπαρκτές και τις κανονικές μεταβλητές που έχουν τιμή μεγαλύτερη από 0.7.

Το συνολικό μοντέλο πολυμεταβλητής ανάλυσης (MANOVA), από το οποίο προέρχονται τα αποτελέσματα των κανονικών συσχετίσεων, είχε

μια συνολική στατιστική σημαντικότητα (*Pillai's trace* = .239, $F_{10,318} = 4.3$, $p < .01$). Οι δύο κανονικές συσχετίσεις που προέκυψαν εξηγούν το 40.6% της συνολικής μεταβλητότητας των εξαρτημένων μεταβλητών. Αυτό είναι υψηλό ποσοστό, με δεδομένο ότι μόνο δύο από τις πέντε εξαρτημένες μεταβλητές εξηγούνται ικανοποιητικά από το μοντέλο.

Οι μέσες τιμές (M) και τυπικές αποκλίσεις (SD) των παραγόντων των δύο ερωτηματολογίων για τις τρεις κατηγορίες αθλητριών παρουσιάζονται στον Πίνακα 3, όπου οι γυναίκες εμφάνισαν υψηλότερο ποσοστό και στα δύο είδη αθλητικού προσανατολισμού, καθώς επίσης και στους παράγοντες προπόνηση και οδηγίες και αυταρχική συμπεριφορά της Κλίμακας Ηγετικής Συμπεριφοράς στον Αθλητισμό.

Το μοντέλο της πολυμεταβλητής ανάλυσης διασποράς με εξαρτημένες μεταβλητές τους δύο παράγοντες του Ερωτηματολογίου Αθλητικού Προσανατολισμού και με ανεξάρτητη μεταβλητή την αγωνιστική κατηγορία των αθλητριών, έδειξε μια

Σχήμα 1. Μοντέλο κανονικών συσχετίσεων ανάμεσα στους παράγοντες του Ερωτηματολογίου Αθλητικού Προσανατολισμού και τους παράγοντες του προτιμώμενου τύπου της Κλίμακας Ηγετικής Συμπεριφοράς στον Αθλητισμό

Πίνακας 3. Μέσες τιμές (*M*) και τυπικές αποκλίσεις (*SD*) των δύο παραγόντων του Ερωτηματολογίου Αθλητικού Προσανατολισμού και των πέντε παραγόντων της Κλίμακας Ηγετικής Συμπεριφοράς στον Αθλητισμό για τις τρεις κατηγορίες αθλητριών

Παράγοντας	Κορασίδες Α'	Νεανίδες	Γυναίκες
<i>Ερωτηματολόγιο Αθλητικού Προσανατολισμού</i>			
Προσανατολισμός στο Εγώ	2.51±0.91	2.68±0.78	3.08±0.77
Προσανατολισμός στο έργο	4.42±0.47	4.36±0.54	4.55±0.44
<i>Κλίμακα Ηγετικής Συμπεριφοράς στον Αθλητισμό</i>			
Προπόνηση και οδηγίες	4.36±0.37	4.26±0.41	4.43±0.33
Δημοκρατική συμπεριφορά	3.25±0.69	3.40±0.57	3.21±0.59
Αυταρχική συμπεριφορά	2.05±0.62	1.83±0.60	2.38±0.60
Κοινωνική υποστήριξη	3.42±0.54	3.58±0.48	3.55±0.54
Θετική ανατροφοδότηση	4.00±0.70	3.87±0.65	4.10±0.65

συνολική στατιστική σημαντικότητα (*Pillai's trace* = .988, $F_{4,324} = 3.4$, $p < .01$). Οι επιμέρους αναλύσεις ανέδειξαν ότι η σημαντικότητα του μοντέλου εξαρτάται από τις σημαντικές διαφορές που παρουσίασαν οι τρεις αγωνιστικές κατηγορίες ως προς τον προσανατολισμό στο Εγώ ($F_{2,162} = 5.5$, $p < .01$). Οι *Post-hoc* συγκρίσεις με διορθώσεις Bonferroni έδειξαν ότι η κατηγορία που διέφερε στατιστικά σημαντικά ήταν αυτή των γυναικών σε σύγκριση με των κορασίδων Α' ($p < .01$). Οι τρεις κατηγορίες δε διέφεραν μεταξύ τους όσον αφορά στον προσανατολισμό στο έργο ($F_{2,162} = 1.6$, $p = .196$).

Επίσης, σημαντικό ήταν το μοντέλο της πολυ-μεταβλητής ανάλυσης διασποράς με εξαρτημένες μεταβλητές τους πέντε παράγοντες της Κλίμακας Ηγετικής Συμπεριφοράς στον Αθλητισμό και με ανεξάρτητη μεταβλητή την αγωνιστική κατηγορία των αθλητριών (*Pillai's trace* = .201, $F_{10,318} = 3.6$, $p < .01$). Από τη σύγκριση των παραγόντων της Κλίμακας Ηγετικής Συμπεριφοράς στον Αθλητισμό, μεταξύ των κατηγοριών των αθλητριών φαίνεται ότι η *αυταρχική συμπεριφορά* είναι ο μόνος παράγοντας στον οποίο βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις κατηγορίες ($F_{2,162} = 8.8$, $p = .000$), με τις γυναίκες να διαφέρουν στατιστικά σημαντικά από τις κορασίδες Α' και τις νεανίδες ($p < .05$). Στους υπόλοιπους παράγοντες οι διαφορές ανάμεσα στις κατηγορίες δεν έφτασαν στη στατιστική σημαντικότητα (*προπόνηση και οδηγίες*: $F_{2,162} = 2.6$, $p = .078$, *δημοκρατική συμπεριφορά*: $F_{2,162} = 1.3$, $p = .274$, *κοινωνική υποστήριξη*: $F_{2,162} = 1.9$, $p = .158$ και *θετική ανατροφοδότηση*: $F_{2,162} = 1.3$, $p = .263$).

Συζήτηση

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση της σχέσης του προσανατολισμού στόχων των

αθλητριών συγχρονισμένης κολύμβησης με την προτίμησή τους για την ηγετική συμπεριφορά των προπονητών τους, καθώς επίσης, η μελέτη των διαφορών μεταξύ των αγωνιστικών κατηγοριών στις εξεταζόμενες μεταβλητές. Τα ευρήματα της μελέτης φαίνεται ότι επιβεβαιώνουν την υπόθεση για τη θετική σχέση μεταξύ των προσανατολισμών στόχων των αθλητριών (*Εγώ, έργο*) και της προτιμώμενης ηγετικής συμπεριφοράς του προπονητή (*προπόνηση και οδηγίες, δημοκρατική συμπεριφορά, αυταρχική συμπεριφορά, κοινωνική υποστήριξη, θετική ανατροφοδότηση*).

Συγκεκριμένα, οι στατιστικές αναλύσεις έδειξαν ότι ο προσανατολισμός στόχων στο *Εγώ* συσχετίζεται με την *προπόνηση και οδηγίες* της προτιμώμενης ηγετικής συμπεριφοράς του προπονητή. Αυτό σημαίνει ότι οι αθλήτριες, που αντιλαμβάνονται την ικανότητα ως αποτέλεσμα καλύτερης επίδοσης σε σχέση με τις υπόλοιπες (Nicholls, 1984, 1989), προτιμούν ο προπονητής να τους παρέχει καθοδήγηση και συγκεκριμένες τεχνικές οδηγίες, με σκοπό την επιτυχία σε σχέση με την καλή απόδοση, τη νίκη ή τη διάκριση. Ανάλογα, ο προσανατολισμός στόχων προς το *έργο* συσχετίζεται με τη *θετική ανατροφοδότηση* της συμπεριφοράς του προπονητή. Έτσι, οι αθλήτριες που σύμφωνα με τον Nicholls (1984, 1989) αντιλαμβάνονται την ικανότητα ως αποτέλεσμα της προσπάθειας και της βελτίωσης μέσα στο χρόνο, προτιμούν ο προπονητής να τους ενισχύει με την αναγνώριση και την επιβράβευση σε μία καλή απόδοση (Chelladurai & Saleh, 1980), να τους παρέχει δηλαδή ικανοποιητική *θετική ανατροφοδότηση*.

Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν, επίσης, την υπόθεση σύμφωνα με την οποία υπάρχουν σημαντικές διαφορές στους παράγοντες που απαρτίζουν τους προσανατολισμούς στόχων των αθλητριών

(*Εγώ, έργο*), καθώς και την ηγετική συμπεριφορά του προπονητή (*προπόνηση και οδηγίες, δημοκρατική συμπεριφορά, αυταρχική συμπεριφορά, κοινωνική υποστήριξη, θετική ανατροφοδότηση*), μεταξύ των τριών αγωνιστικών κατηγοριών (κορασίδες Α', νεανίδες, γυναίκες).

Ειδικότερα, στο Ερωτηματολόγιο Αθλητικού Προσανατολισμού, οι συγκρίσεις των παραγόντων έδειξαν διαφορές μεταξύ των κατηγοριών των αθλητριών. Συγκεκριμένα, στον παράγοντα *προσανατολισμός στο Εγώ*, οι γυναίκες παρουσίασαν στατιστικά σημαντικά υψηλότερη μέση τιμή από τις κορασίδες Α' και υψηλότερη από τις νεανίδες. Στον *προσανατολισμό στο έργο*, οι γυναίκες εμφάνισαν επίσης, την υψηλότερη μέση τιμή, ενώ ακολούθησαν οι κορασίδες Α' και στη συνέχεια οι νεανίδες. Το εύρημα αυτό έρχεται σε αντίθεση με προγενέστερη έρευνα των Biddle, Wang, Chatzisarantis και Spray (2003), οι οποίοι υποστήριξαν ότι τα μικρότερα σε ηλικία άτομα διακρίνονται από τον παράγοντα *προσανατολισμός στο έργο*. Παρομοίως, οι White και Zellner (1996), ανέφεραν ότι οι μικρότεροι σε ηλικία αθλητές εμφανίζουν *προσανατολισμό στο έργο* και παρουσιάζουν την τάση να μεταβαίνουν στον *προσανατολισμό στο Εγώ*, καθώς μεγαλώνουν και περνούν από τις μικρότερες στις μεγαλύτερες τάξεις του σχολικού και κολεγιακού αθλητισμού.

Από τα αποτελέσματα φάνηκε ότι οι γυναίκες εμφάνισαν την υψηλότερη μέση τιμή και στους δύο παράγοντες του Ερωτηματολογίου Αθλητικού Προσανατολισμού. Προγενέστερες έρευνες αναφέρουν ότι, οι κορυφίοι αθλητές εμφανίζουν υψηλά ποσοστά και στα δύο είδη αθλητικού προσανατολισμού -*Εγώ, έργο*- και υψηλότερες τιμές σε όλα τα επίπεδα παρακίνησης, τόσο στη συμμετοχή όσο και στον αγώνα (Hardy, 1998; Treasure, Carpenter, & Power, 2000). Δεδομένου ότι οι αθλήτριες που αποτέλεσαν το δείγμα της παρούσας μελέτης στην κατηγορία των γυναικών είναι υψηλού επιπέδου, με μεγάλη αθλητική και αγωνιστική εμπειρία, φαίνεται ότι τα αποτελέσματα συμφωνούν με την υπάρχουσα βιβλιογραφία.

Όσον αφορά στην Κλίμακα Ηγετικής Συμπεριφοράς, η *αυταρχική συμπεριφορά* εμφάνισε σχετικά χαμηλό συντελεστή αξιοπιστίας σύμφωνα και με τους αρχικούς ερευνητές του ερωτηματολογίου (Chelladurai & Saleh, 1980; Αγγελονίδης κ.ά., 1996). Στην παρούσα έρευνα είναι ο μόνος παράγοντας, στον οποίο βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις αγωνιστικές κατηγορίες. Συγκεκριμένα, η κατηγορία των γυναικών εμφάνισε την υψηλότερη μέση τιμή, ακολούθησαν οι κορασίδες Α' και στη συνέχεια οι νεανίδες. Φαίνεται λοιπόν ότι οι γυναίκες, ως αθλήτριες υψηλού επιπέδου που έχουν λάβει μέρος σε πολλούς αγώνες και πρωταθλήματα, ίσως έχουν αυξημένες απαιτήσεις από τον εαυτό τους και επιθυμούν ένα αυ-

στηρό κλίμα στην προπόνηση, το οποίο συμβαδίζει με μία *αυταρχική συμπεριφορά*. Επίσης, η συγχρονισμένη κολύμβηση, λόγω της ιδιαιτερότητας του αθλήματος, απαιτεί σε συνθήκες προπόνησης εξαιρετική πειθαρχία για λόγους ασφάλειας. Έτσι, με την πάροδο του χρόνου οι αθλήτριες φτάνοντας στην κατηγορία των γυναικών, συνειδητοποιούν ότι η *αυταρχική συμπεριφορά* είναι εκείνη που οδηγεί στην επιτυχία. Τα ευρήματα συμφωνούν με την υπάρχουσα βιβλιογραφία, η οποία αναφέρει ότι οι περισσότεροι έμπειροι και μεγαλύτεροι σε ηλικία αθλητές προτιμούν μία *αυταρχική συμπεριφορά* από τον προπονητή τους (Chelladurai & Carron, 1981, 1983; Chelladurai & Saleh, 1978).

Στους υπόλοιπους παράγοντες της Κλίμακας Ηγετικής Συμπεριφοράς (*προπόνηση και οδηγίες, δημοκρατική συμπεριφορά, κοινωνική υποστήριξη και θετική ανατροφοδότηση*), δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις αγωνιστικές κατηγορίες. Πιο συγκεκριμένα, ο παράγοντας *προπόνηση και οδηγίες*, εμφάνισε την πιο υψηλή τιμή στην κατηγορία των γυναικών. Το εύρημα αυτό επιβεβαιώνει προηγούμενη έρευνα κατά την οποία, οι περισσότεροι έμπειροι και μεγαλύτεροι σε ηλικία αθλητές, προτιμούν προπόνηση με τεχνική καθοδήγηση από τον προπονητή τους (Chelladurai & Saleh, 1978). Αντίθετα αποτελέσματα αναφέρουν οι Chelladurai και Carron (1983), σημειώνοντας ότι οι αθλητές καθώς μεγαλώνουν δεν προτιμούν *προπόνηση και οδηγίες* από τον προπονητή τους. Μεταγενέστερη μελέτη αναφέρει ότι δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ μικρότερων και μεγαλύτερων σε ηλικία αθλητριών ως προς την προτίμηση που δείχνουν σε προπονητές οι οποίοι δίνουν έμφαση στην *προπόνηση και οδηγίες* (Serpa, 1990). Στη μεταβλητή *δημοκρατική συμπεριφορά*, βρέθηκε ότι οι μικρότερες σε ηλικία αθλήτριες επιθυμούν να συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων σε μεγαλύτερο βαθμό από τις γυναίκες, όπως έχει καταδειχθεί και σε παλαιότερη έρευνα (Serpa, 1990). Το εύρημα αυτό αντιτίθεται σε προγενέστερη μελέτη του Terry (1984) σχετικά με το επίπεδο των αθλητών, που αναφέρει ότι οι αθλητές υψηλού επιπέδου εκφράζουν προτίμηση για *δημοκρατική συμπεριφορά* από τον προπονητή.

Στον παράγοντα *κοινωνική υποστήριξη* παρατηρήθηκαν παρόμοιες τάσεις και διαφορές όπως στους παράγοντες της *προπόνησης και οδηγίες* και της *δημοκρατικής συμπεριφοράς*. Οι νεανίδες εμφάνισαν την υψηλότερη μέση τιμή, ακολούθησαν οι γυναίκες και τέλος οι κορασίδες Α'. Φαίνεται λοιπόν ότι οι αθλήτριες στην εφηβεία εκφράζουν μεγαλύτερη ανάγκη για *υποστήριξη* από τον προπονητή τους σε σχέση με τις μικρότερες ή μεγαλύτερες αθλήτριες, εύρημα το οποίο έρχεται σε συμφωνία με προγενέστερη μελέτη (Serpa, 1990). Τέλος, στη *θετική ανατροφοδότηση* οι γυναίκες εμφάνισαν την υψηλότερη μέση τιμή σε σχέση με τις άλλες δύο

μικρότερες κατηγορίες. Παρόμοια αποτελέσματα αναφέρονται σε προηγούμενη μελέτη, σύμφωνα με την οποία οι αθλητές με μεγαλύτερη εμπειρία στο άθλημά τους τείνουν έντονα προς τη θετική ανατροφοδότηση (Ertle, 1981). Αντιθέτως, ο Terry (1984) αναφέρει ότι οι αθλητές υψηλού επιπέδου προτιμούν να λαμβάνουν λιγότερη θετική ανατροφοδότηση από τον προπονητή τους.

Τα στοιχεία που αναφέρθηκαν αφορούν μόνο στο συγκεκριμένο άθλημα της παρούσας έρευνας

και στις ίδιες ηλικίες στον αγωνιστικό αθλητισμό. Συμπερασματικά, φαίνεται ότι ο προσανατολισμός στόχων των αθλητριών συγχρονισμένης κολύμβησης, επηρεάζει την προτίμηση για την ηγετική συμπεριφορά των προπονητών τους. Αντικείμενο μελλοντικών ερευνών θα μπορούσε να αποτελέσει η διερεύνηση διαφορών μεταξύ των παραμέτρων της παρούσας μελέτης σε αθλητές διαφορετικών ηλικιακών ομάδων, αγωνιστικών κατηγοριών, αθλημάτων ή φύλου.

Σημασία για τον Αγωνιστικό Αθλητισμό

Φαίνεται ότι η προτίμηση των αθλητριών για τη συμπεριφορά των προπονητών τους και ιδιαίτερα για την ικανότητα τους να παρέχουν τη σωστή καθοδήγηση και τεχνικές οδηγίες αλλά και θετική ανατροφοδότηση, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την παρακίνηση για επίτευξη των αθλητριών. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας προσφέρουν ένα σημαντικό πεδίο μελέτης στους προπονητές και τις προπονήτριες συγχρονισμένης κολύμβησης, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να κατανοήσουν τις ανάγκες και τις διαφορές των αθλητριών, τη συμπεριφορά και τις αντιδράσεις τους, τόσο στην προπόνηση όσο και στον αγώνα. Προτείνεται λοιπόν στους προπονητές και τις προπονήτριες, να είναι ευέλικτοι, να τροποποιούν ανάλογα τη συμπεριφορά τους και να υιοθετούν μια διαφορετική αντιμετώπιση των αθλητριών ανάλογα με την ηλικία, την αγωνιστική κατηγορία και τον προσανατολισμό των στόχων τους. Στοιχεία τα οποία θα τους βοηθήσουν να κάνουν ευχάριστη την προπόνηση, θα δημιουργήσουν θετικό κλίμα στην ομάδα και θα προάγουν το πνεύμα του αθλητισμού.

Βιβλιογραφία

- Αγγελονίδης, Ι., Ζέρβας, Ι., Κάκκος, Β., & Ψυχουτάκη, Μ. (1996). Εγκυρότητα και αξιοπιστία της Κλίμακας Ηγεσίας στον Αθλητισμό-έκδοση προπονητού. Στο Ι. Θεοδωράκης & Α. Παπαϊωάννου (Επιμ.), *Πρακτικά 1^{ου} Διεθνούς / 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Αθλητικής Ψυχολογίας* (σελ. 232-237). Κομοτηνή.
- Allan, S. D. (1987). Risk recreation: A literature review and conceptual model. In J. F. Meir, T. W. Morash & G. E. Welton (Eds.), *High-adventure outdoor pursuits: Organization and leadership* (2nd ed., pp. 95-130). Columbus, OH: Publishing Horizons, Inc.
- Amorose, A. J., & Horn, T. S. (2000). Intrinsic motivation: Relationships with collegiate athletes' gender, scholarship status, and perceptions of their coaches' behavior. *Journal of Sport & Exercise Psychology, 22*, 63-84.
- Amorose, A. J., & Horn, T. S. (2001). Pre- to post-season changes in the intrinsic motivation of first year college athletes: Relationships with coaching behavior and scholarship status. *Journal of Applied Sport Psychology, 13*, 355-373.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review, 84*, 191-215.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Barrow, J. C. (1977). The variables of leadership: A review and conceptual framework. *Academy of Management Review, 2*, 231-251.
- Biddle, S. J. H., Wang, C. K. J., Chatzisarantis, N. L. D., & Spray, C. M. (2003). Motivation for physical activity in young people: Entity and incremental beliefs about athletic ability. *Journal of Sports Sciences, 21*, 973-989.
- Black, S. J., & Weiss, M. R. (1992). The relationship among perceived coaching behaviors, perceptions of ability, and motivation in competitive age-group swimmers. *Journal of Sport & Exercise Psychology, 14*, 309-325.
- Carpenter, P. J., & Yates, B. (1997). Relationship between achievement goals and the perceived purposes of soccer for semi-professional and amateur players. *Journal of Sport & Exercise Psychology, 19*, 302-311.
- Chelladurai, P. (1990). Leadership in sports: A review. *International Journal of Sport Psychology, 21*, 328-354.
- Chelladurai, P. (1993). Leadership. In R. N. Singer, M. Murphy & L. K. Tennant (Eds.), *Handbook of research on sport psychology* (pp. 647-671). New York: Macmillan Publishing Company.
- Chelladurai, P., & Carron, A.V. (1981). Task characteristics and individual differences, and their relationship to preferred leadership in sports. In G. C. Roberts & D. M. Landers (Eds.), *Psychology of motor behavior and sport-1980* (p. 87). Champaign, IL: Human Kinetics.

- Chelladurai, P., & Carron, A.V. (1983). Athletic maturity and preferred leadership. *Journal of Sport Psychology, 5*, 371-380.
- Chelladurai, P., & Saleh, S. D. (1978). Preferred leadership in sports. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences, 3*, 85-92.
- Chelladurai, P., & Saleh, S. (1980). Dimensions of leader behavior in sports: Development of a Leadership Scale. *Journal of Sport Psychology, 2*, 34-45.
- Duda, J. L. (1989). Relationship between task and ego orientation and the perceived purpose of sport among high school athletes. *Journal of Sport & Exercise Psychology, 11*, 318-335.
- Duda, J. L. (1992). Motivation in sport settings: A goal perspective approach. In G. C. Roberts (Ed.), *Motivation in sport and Exercise* (pp. 57-91). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Duda, J. L., & Hall, H. (2001). Achievement goal theory in sport: Recent extensions and future directions. In R. Singer, H. Hausenblas, & C. Sanelle (Eds.), *Handbook of Sport Psychology* (pp. 417-443). New York: Wiley.
- Eccles, J. S., & Harold, R. D. (1991). Gender differences in sport involvement: Applying the Eccles' Expectancy- Value Model. *Journal of Applied Sport Psychology, 3*, 7-35. 11th annual special teen report: Teens and self-image: Survey results. (1998, May 3). *USA Weekend*, p. 18.
- Erle, F. J. (1981). *Leadership in competitive and recreational sport*. Unpublished master's thesis, University of Western Ontario. London, Canada.
- Ewert, A. (1985). Why people climb: A factor and discriminant analysis. *Journal of Leisure Research, 17*(3), 241-250.
- Fox, K. R., Goudas, M., Biddle, S., Duda J., & Armstrong, N. (1994). Children's task and ego goal profiles in sport. *British Journal of Educational Psychology, 64*, 253-261.
- Frederick, C. M., & Ryan, R. M. (1995). Self-determination in sport: A review using cognitive evaluation theory. *International Journal of Sport Psychology, 26*, 5-23.
- Fry, M. D., & Duda, J. L. (1997). A developmental examination of children's understanding of effort and ability in the physical and academic domains. *Research Quarterly for Exercise and Sport, 68*(4), 331-444.
- Gill, D. L. (1986). *Psychological dynamics of sport*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Hardy, L. (1997). Three myths about applied consultancy work. *Journal of Applied Sport Psychology, 9*, 277-294.
- Hardy, L. (1998). Responses to the respondents on three myths. *Journal of Applied Sport Psychology, 10*, 212-219.
- Harter, S. (1978). Effectance motivation reconsidered: Toward a developmental model. *Human Development, 21*, 34-64.
- Hollembek, J., & Amorose, A. J. (2005). Perceived coaching behaviors and college athletes' intrinsic motivation: A test of self-determination theory. *Journal of Applied Sport Psychology, 17*, 20-36.
- Horn, T. S. (2002). Coaching effectiveness in the sport domain. In T. S. Horn (Ed.), *Advances in Sport Psychology* (pp.309-354). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Καρτερολιώτης, Κ., & Σταύρου, Ν. (1996α). Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα του Ερωτηματολογίου Αθλητικού Προσανατολισμού. Περίληψεις 5^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας, (σελ. 75 - 76). Πάτρα, Ελλάδα.
- Καρτερολιώτης, Κ., & Σταύρου, Ν. (1996β). Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα του Ερωτηματολογίου Αθλητικού Προσανατολισμού σε νεαρούς αθλητές. Περίληψεις 3^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Καθηγητών Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού (σελ. 38 -39). Αθήνα, Ελλάδα.
- Martin, S. B., Jackson, A.W., Richardson, P. A., & Weiller, K. H. (1999). Coaching preferences of adolescent youths and their parents. *Journal of Applied Sport Psychology, 11*, 247-262.
- Miller, B. W., Roberts, G. C., & Ommundsen, Y. (2004). Effect of motivational climate on sports-personship among competitive youth male and female football players. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports, 14*, 193-202.
- Nicholls, J. G. (1984). Achievement motivation: Conceptions of ability, subjective experience, task choice, and performance. *Psychological Review, 91*(3), 328-346.
- Nicholls, J. G. (1989). *The competitive ethos and democratic education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Pelletier, L. G., & Vallerand, R. J. (1985). *Effects of coaches' interpersonal behavior on athletes' motivational level*. Paper presented at the annual conference of the Canadian Society for Psychomotor Learning and Sport Psychology, Montreal.
- Rayburn, C. A., Goetz, D. J., & Osman, S. L. (2001). The 'game' of leadership: exercise, games, sports, and leadership. *International Journal of Value-Based Management, 14*, 11-26.
- Serpa, S. (1990). *Research work on sport leadership in Portugal*. Unpublished manuscript, Lisbon Technical University, Portugal. In J. L. Duda (Ed.), *Advances in Sport and Exercise Psychology Measurement* (pp. 237). Morgantown, Fitness Information Technology, Inc.
- Terry, P. C. (1984). The coaching preferences of elite athletes competing at Universiade '83. *Canadian Journal of Applied Sport Sciences, 9*, 201-208.
- Terry, P. C., & Howe, B. L. (1984). The coaching

- preferences of athletes. *The Canadian Journal of Applied Sport Sciences*, 9, 188-193.
- Treasure, T. C., Carpenter, P. J., & Power, K. T. D. (2000). Relationship between achievement goal orientations and the perceived purposes of playing rugby union for professional and amateur players. *Journal of Sports Sciences*, 18, 571-577.
- Vallerand, R. J., Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1987). Intrinsic motivation in sport. In K.B. Pandolf (Ed.), *Exercise and Sport Science Reviews Vol. 15* (pp. 389-425). New York: Macmillan.
- Vallerand, R. J., & Pelletier, L. G. (1985). *Coaches' interpersonal styles, athletes' perceptions of their coaches' styles, and athletes' intrinsic motivation and perceived competence: Generalization to the world of swimming*. Paper presented at the Canadian Society for Psychomotor Learning and Sport Psychology Conference, Montreal, Canada.
- White, S. A., & Zellner, S. R. (1996). The relationship between goal orientation, beliefs about the causes of sport success, and trait anxiety among high school, intercollegiate, and recreational sport participants. *The Sport Psychologist*, 10, 58-72.

